

UDHËRRËFYESI PËR MË TË REJAT NË DIAGNOSTIKIMIN DHE TRAJTIMIN E RETINOPATISË DIABETIKE

Afrim Shabani

Profesor asistent
Fakulteti i Mjekësisë,
Universiteti i Prishtinës

Specialist i
Oftalmologjisë,
Klinika Gjermane e Syrit,
Prishtinë

Retinopatia diabetike është komplikim i sëmundjes së diabetit ku janë të përfshirë sytë. Është sëmundje që prek enët e gjakut të retinës (sëmundje mikrovaskulare) - arteriolet prekapilare, kapilarët, venulat postkapilare dhe vet retinën. Retinopatia diabetike është shkaktari më i shpeshtë i verbimit në Amerikë dhe Evropën Perëndimore.

Në stadet e hershme te disa persona me retinopati diabetike mund të mos vërehet asnjë ndryshim në të pamur. Po ashtu te personat me diabet nëse vije deri te ndryshime të shpejta të nivelit të glikemisë në gjak mund të kemi shikim të turbullt edhe pse retinopatia nuk është prezente. Niveli i lartë i sheqerit në gjak në të gjitha studimet na ndërlidhet me abnormalitetet e enëve të gjakut. Të pamurit e turbullt mund të na shfaqen kur makulla - një pjesë e vogël në qendër të retinës është e ënjtur (edem e makullës) për shkak të

grumbullimit të fluidit të rrjedhur nga enët e gjakut të retinës.

Retinopatia diabetike pra është një sëmundje që prek enët e vogla të gjakut të cilat e furnizojnë me oksigjen dhe materiale ushqyese retinën, por janë dy pika kyçe që kanë rol në patogjenezën e tërë retinopatisë:

-okluzioni mikrovaskular

-rrjedhja mikrovaskulare

Si pasojë e okluzionit mikrovaskular vije deri te ishemia retinale e cila shkakton krijimin e shunteve arteriovenoze dhe krijimin e neovaskularizimeve. Neovaskularizimet dhe proliferimet fibrovaskulare prekin segmentin e përparmë të syrit (rubeosis) si dhe segmentin e pasmë të syrit (retinopatin diabetike proliferative).

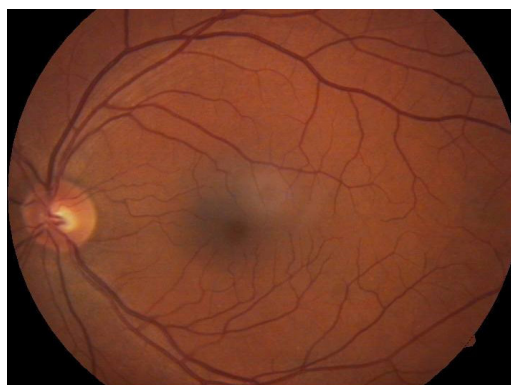

Figura 1. Fundus normal i syrit

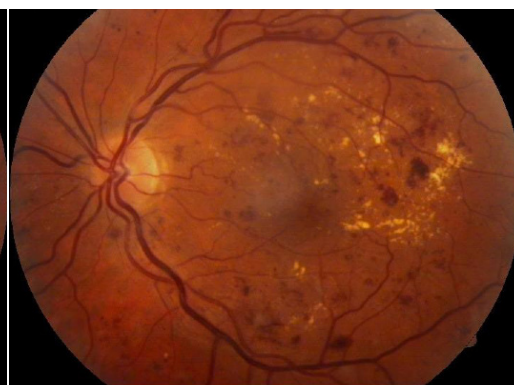
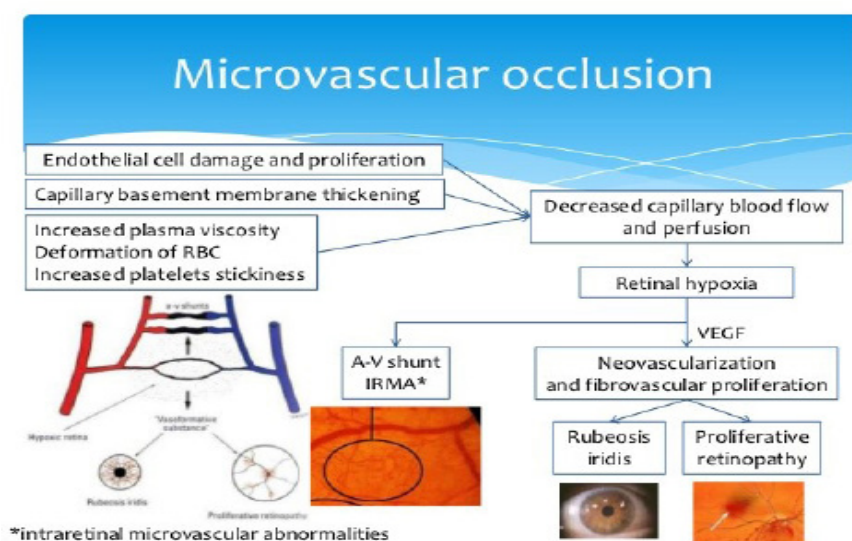
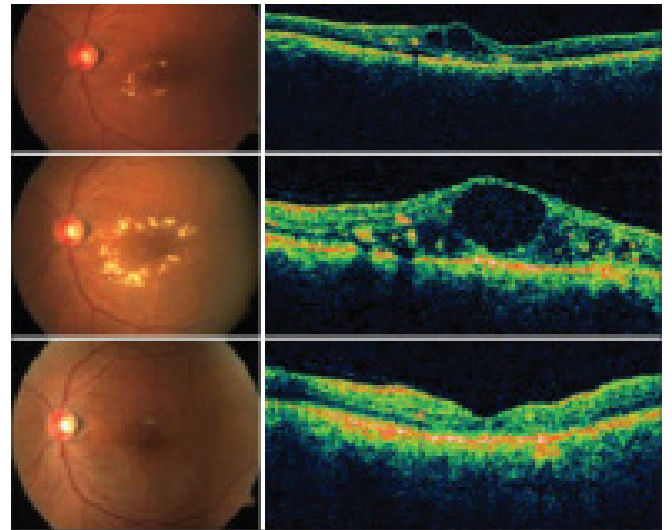
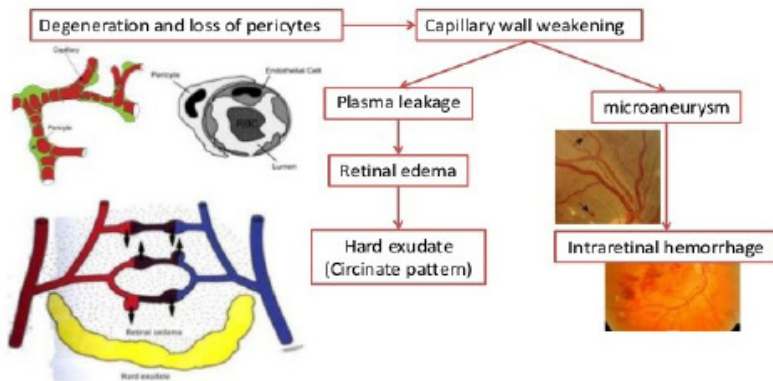

Figura 2. Retinopatia diabetike

Microvascular leakage

Si pasojë e rrjedhjes mikrovaskulare do të shkaktohen gjakderdhjet intraretinale, mikroaneurizma si dhe edem retinale fokale apo difuze.

Faktorët e rrezikut:

-Kohëzgjatja e diabetit

Sa më gjatë që vuajmë nga diabeti aq më i lartë është rreziku për tu prekur me retinopati diabetike. Përafërsisht 90% e personave që kanë diabetin e tipit 1 mbi 10 vite do të kenë një formë të retinopatisë diabetike. Te personat me diabet të tipit 2 mbi 10 vite përafërsisht 70% - 79% do të jenë të prekur nga retinopatia diabetike.

-Niveli i sheqerit në gjak

Sa më i lartë niveli i sheqerit në gjak aq më i lartë rreziku për tu paraqitur retinopatia diabetike.

-Hipertensioni

Vet hipertensioni është sëmundje e enëve të gjakut, kështu që kur një person ka hipertension dhe diabet rreziku është shumë më i lartë që të ketë edhe shenja të retinopatisë diabetike.

-Duhanpirja

Është faktor i lartë i rrezikut për dëmtime të enëve të gjakut duke përfshirë këtu edhe retinopatinë diabetike.

-Shtatzënia

Gratë shtatzëna me diabet janë më të rrezikuara për paraqitjen e retinopatisë diabetike.

Diagnostikimi i retinopatisë diabetike

Retinopatia diabetike mund të mos ketë asnjë simptomë edhe pse kemi ndryshime në retinë. Për këtë shkak diagnostikimi i hershëm me anë të një monitorimi apo skreningu rutinë mund edhe të ruajë të pamurit dhe të parandalojë dëmtimet më të mëdha në retinë. Një person me diabet por që nuk ka shenja të retinopatisë duhet së paku një herë në vit të bëjë ekzaminimet te mjeku i syve me bebëza të zgjeruara.

Testet që duhen të bëhen për një diagnostikim të hershëm dhe të saktë janë:

-Matja e mprehtësisë së të pamurit.

-Oftalmoskopia direkte ose indirekte

Shikimi i fundusit të syrit dhe që të mund të shohim a kemi ndonjë ndryshim të mundshëm në retinë.

-Foto fundusi

Fotografimi i fundusit të syrit që të kemi të ruajtur në dosjen e pacientit si dhe pastaj të mund të krahasojmë me vizitat tjera të ardhshme rutinore.

-Biomikroskopia me slit-lamp

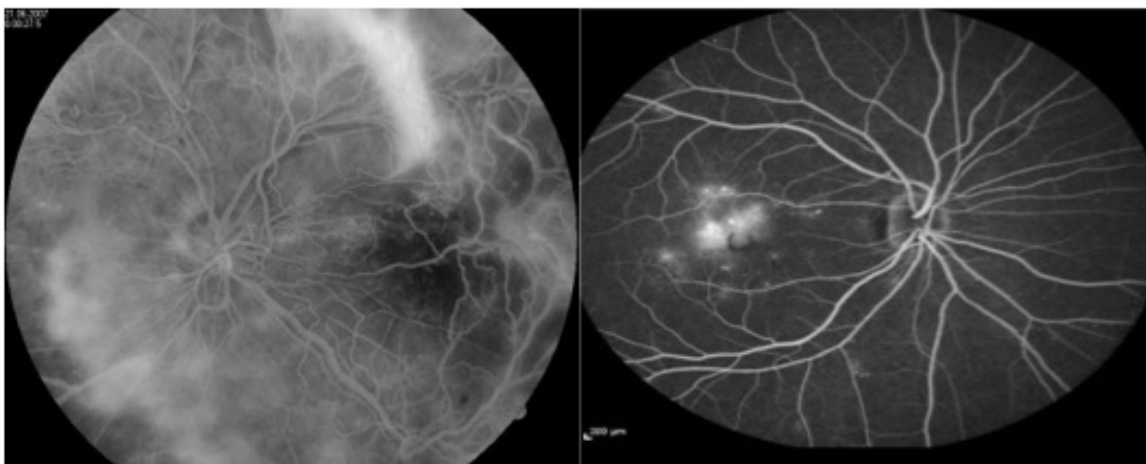
Një element kyç në diagnostikimin e sëmundjeve të syrit duke ekzaminuar segmentin e përparmë të syrit si dhe të retinës me lente zmadhuese ndihmëse (90D, 70D).

-OCT (Optical Coherent Tomography)

Teknikë me të cilën fitojmë një imazh me rezolucion shumë të lartë të strukturave të retinës. Mund të diferencojmë të gjitha shtresat e retinës si dhe të matim trashësinë retinale.

-Angiografia me fluorescein

Bëhet me injektimin e kontrastit (fluorescein) përmes së cilës fitojmë gjendjen e saktë të enëve të gjakut retinale si dhe të vizualizojmë defektet e mundshme vasculare.

- Tonometria

Matja e tensionit të syrit që shumë herë vije si pasojë e një stadi të avancuar të retinopatisë diabetike.

- Matja e rregullt e sheqerit në gjak.**Simptomat**

Disa nga simptomat që paraqiten në retinopatinë diabetike, janë:

- "Floaters" - njolla në forma të ndryshme të turbullimeve në fushën e pamjes.

- Shikim i vështirësuar në vende me pak dritë dhe natën.

- Shikim i turbullt.

- Humbje e shpejt e të pamurit.

- Zbehje e ngjyrave (edema makullare diabetike).

Stadet e retinopatisë diabetike

Retinopatia diabetike progredon nëpër stade deri sa të vije deri të humbja e plotë e të pamurit ose verbimi.

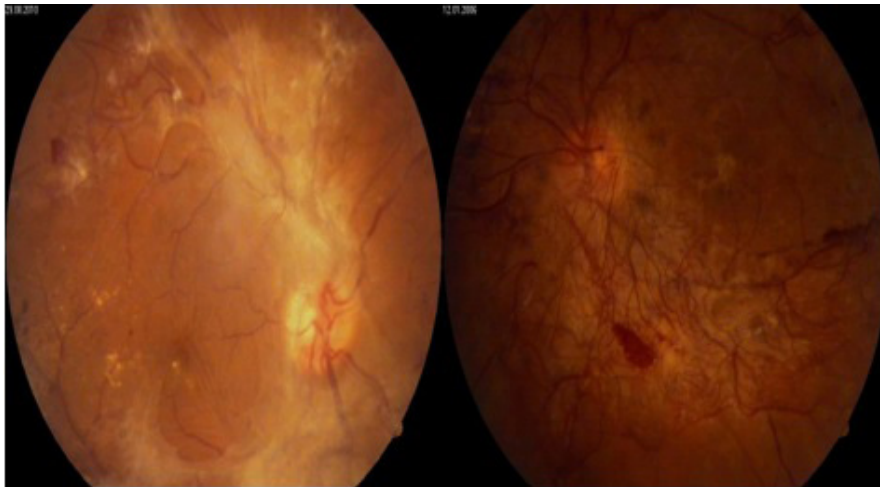
1. Retinopatia diabetike non-proliferative (Background retinopathy) - stadi fillestar i sëmundjes e cila paraqitet me aneurizma - zgjerime në formë balloni të enëve të vogla retinale të gjakut, eksudate të forta. Aneurizmat mund të pëlcasin dhe të shkaktojnë gjakderdhje në retinë të cilat shkaktojnë turbullira në shikim.

2. Retinopatia diabetike preproliferative - aktivizim i faktorëve të angiogjenezës dhe krijimi i neovaskularizimeve. Këto enë të reja të gjakut janë me mure të brishta dhe të holla dhe mund të vije shumë lehtë të gjakderdhjet retinale. Po ashtu vërehen edhe abnormalitete të arterieve dhe venave retinale në retinë.

3. Retinopatia diabetike proliferative - karakterizohet me enë të reja të gjakut,

cikatrikse, proliferime fibrovaskulare në të gjithë retinën-në nivel të PNO-së (NVD)

- Trajtimi me laser (laserfotokoagullimi)
- arrihet me veprimin e tufës së laserit

dhe në periferi (NVE). Në këtë stad mund të vije edhe deri të humbja e plotë e shikimit. Për shkak të proliferimeve fibrovaskulare mund të vije edhe deri të shkollitja e retinës - traktiv ablatio retinae

Makulopatia diabetike - mund të shfaqet në çdo njërin stad dhe është shkaktari më i shpeshtë i turbullimi të të pamurit qendrorë duke ditur se makulla është pika e shikimit më të qartë.

Trajtimi i retinopatisë diabetike

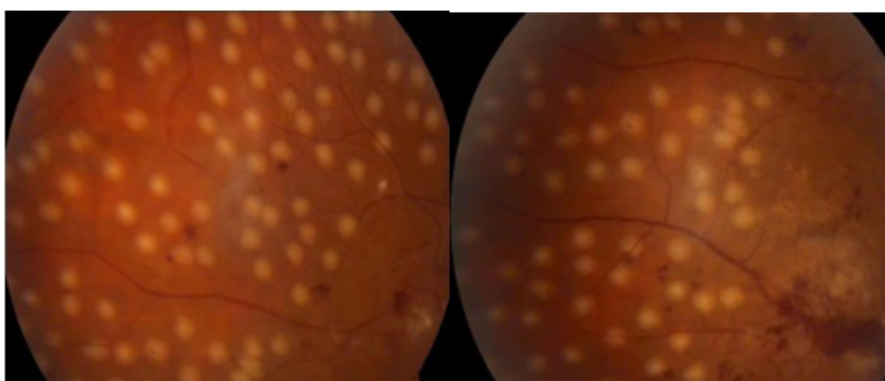
Në stadet e hershme mund të mos ketë asnjë simptomë dhe të mos ketë nevojë për trajtim. Por kërkohen kontrole të rregullta që të mund të vërehet progresioni i ndryshimeve dhe eventualisht fillimi i trajtimit. Të mbahet niveli i sheqerit në gjak dhe të kontrollohet hipertensioni.

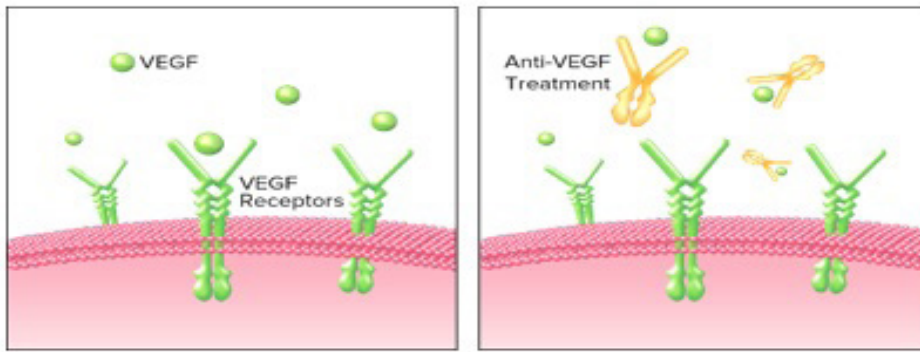
Me progredimin e sëmundjes duhet të fillojë edhe trajtimi:

dhe koagulimin e indit në vendin ku kemi rrjedhje nga enët e gjakut dhe pengimin e gjakderdhjes. Në bazë të studimeve është fituar se trajtimi me fotokoagulum me laser mund të parandalojë progredimin e sëmundjes nga 50-70% të rasteve. Po ashtu mund të kemi nevojë për përsëritje të seancave laserike për shkak të rikthimit të gjakderdhjeve në retinë.

Fotokoagulum me laser stabilizon shikimin dhe redukton rreziqet për humbjen e mëtejshme të shikimit por nuk e përmirëson atë.

-Injektimet intravitreale të preparateve anti-VEGF dhe depo kortikosteroideve -dhënia e preparateve anti VEGF ka për qëllim bllokimin e receptorëve për molekulat e VEGF të cilat janë përgjegjës për angiogjenezë, permeabilin e shtuar vaskular retinal, edemën makullare dhe inflamacionin.

Injektimi i depokortikosteroideve mund të ndihmojë shumë kur kemi edhe edem të shprehur makullar. Por dhënia e kortikosteroideve ndonjëherë mund edhe të rris tensionin intraokular si dhe të përshpejtojë paraqitjen e kataraktes.

- Vitrektomia - është procedurë operative që e përdorim në stadet e avancuara të retinopatisë diabetike, gjakderdhjet masive në vitreus, membranat proliferative fibrovaskulare me shkolitje traktive të retinës. Bëhet largimi i gjakderdhjeve si dhe membranave fibrovaskulare me ose pa vendosje të vajit të silikonit.

Konkluzioni - Retinopatia diabetike është jashtëzakonisht e parandalueshme nëse e mbajmë në nivel glikeminë si dhe ekzaminimet e rregullta vjetore të syve me bebëza të zgjeruar te mjeku i syve.

Referencat:

1. www.nhs.uk/conditions/diabetic-retinopathy/Pages/Introduction.aspx.
2. <http://www.nei.nih.gov/health/diabetic/diabeticretino.pdf>.
3. <http://www.nice.org.uk/nicemedia/pdf/diabetesretinopathyguideline.pdf>.
4. www.cnib.ca/.../DR_Brochure_ENG.pdf.
5. http://care.diabetesjournals.org/content/27/suppl_1/s84.full.pdf.
6. www.who.int/.../Diabeticretinopathy.pdf.
7. Hee MR, Puliafito CA, Wong C, et al. Quantitative assessment of macular edema with optical coherence tomography. *Arch Ophthalmol.* 1995;113:1019-1029.
8. newsmedical.net/diabetic-retinopathy.

